

Nr 38

Utlåtande i anledning av väckta motioner om besvärsrätten i sjukförsäkrings- och pensionsärenden.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft tre inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen dels de likalydande motionerna nr 171 i första kammaren av herr *Lundström* och fru *Gärde Widemar* samt nr 200 i andra kammaren av herrar *Nyberg* och *Boija* och dels motionen nr 210 i andra kammaren av herr *Christenson* i Malmö *m. fl.*

I motionerna I: 171 och II: 200 har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en snabb utredning i frågan om besvärsrätten i sjukförsäkrings- och pensionsärenden i syfte att ompröva spörsmålet om besvärsrätt utan särskilt fullföljdstillstånd och, om sådant fullföljdstillstånd anses böra bibehållas, vilken myndighet som bör meddela dylikt tillstånd samt att riksdagen måtte föreläggas de förslag vartill utredningen kan föranleda».

I motionen II: 210 yrkas »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära skyndsam utredning och förslag om sådana lagändringar, att tillsynsmyndighetens beslut enligt lagarna om allmän sjukförsäkring och om folkpensionering måtte kunna överklagas utan tillstånd av tillsynsmyndigheten samt att sådan klagan må föras hos för ändamålet lämplig domstol».

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 171 och II: 210.

På hemställan av utskottet har riksdagen vid vårsessionen beslutat uppskjuta behandlingen av motionerna till nu innevarande höstsession.

Gällande bestämmelser

I 35—37 §§ *lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering* (ändr. bl. a. den 23 maj 1947) finns bestämmelser om rätt att klaga över pensionsnämnds och pensionsstyrelsens beslut m. m. Enligt 35 § gäller att ändring i pensionsnämnds beslut må av enskild sakägare ävensom av kommun och av ombud för pensionsstyrelsen sökas hos styrelsen genom besvär, som skall insändas till pensionsnämndens ordförande, så att de är honom till handa sist å fjortonde dagen efter beslutets meddelande. Om inom den nu angivna tiden besvär inkommit direkt till pensionsstyrelsen, utgör det ej hinder för besvärens upptagande till prövning. Ordföranden äger även att

anföra besvär över nämndens beslut. Över anförda besvär skall nämnden avgiva yttrande till pensionsstyrelsen, dock att, om skiljaktig mening ej yppats inom nämnden vid beslutets fattande, yttrande må avgivas av ordföranden.

Över pensionsstyrelsens beslut i ärende rörande pension må jämlikt 37 § klagan föras av justitiekanslern eller efter justitiekanslerns medgivande av kommun, pensionsnämnds ordförande och pensionsstyrelsens ombud. Enskild sakägare må fullfölja talan allenast såframt pensionsstyrelsen lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas där vid ärendets behandling inom styrelsen uttalats avvikande mening, samt om styrelsen finner fråga huruvida sökanden är arbetsoförmögen eller fråga om beräkning av sökandens inkomst vara tveksam och tillika av stor betydelse ur ekonomisk synpunkt eller fråga är om tillämpning av påföljdsbestämmelse eller styrelsen eljest finner särskilda skäl föreligga att bevilja tillstånd. Klagan föres hos Konungen genom besvär, vilka vid talans förlust skall å trettionde dagen från den dag beslutet gavs vara inkomna till socialdepartementet. Ärendena prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Enligt 16 § 1 mom. *lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn* skall — med vissa närmare angivna tillägg — angående handläggning av ärenden rörande barnbidrag enligt denna lag i tillämpliga delar gälla vad i 35—37 §§ lagen om folkpensionering stadgas beträffande annan folkpension än allmän ålderspension.

Vidare skall enligt *lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn* beträffande ansökan om sådant bidrag och dess prövning m. m. bestämmelserna i lagen om folkpensionering gälla i tillämpliga delar.

Enligt *lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring (nr 1)* må jämlikt 101 § klagan över allmän sjukkassas beslut i ärende angående försäkring enligt sjukförsäkringslagen föras genom besvär hos tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndighet är — enligt kungl. kungörelse den 22 maj 1953 — riksförsäkringsanstalten. Mot tillsynsmyndighetens beslut i förevarande ärenden må jämlikt 103 § nyssnämnda lag talan fullföljas allenast såframt tillsynsmyndigheten lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas där någon av dem som inom tillsynsmyndigheten deltagit i behandlingen av ärendet uttalat avvikande mening, så ock där tillsynsmyndigheten finner utgången av ärendet vara av synnerlig betydelse för part. Klagan föres hos Konungen genom besvär, vilka skall ha ankommit till socialdepartementet senast inom en månad efter det klaganden erhållit del av tillsynsmyndighetens beslut. Jämväl dessa ärenden prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Här må även nämnas att enligt 44 § *lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring (nr 243)* besvär över riksförsäkringsanstaltens och de ömse-sidiga försäkringsbolagens beslut i yrkesskadeförsäkringsfrågor skall anföras hos försäkringsrådet, vars beslut icke får överklagas.

Historik

Socialvårdskommittén behandlade i sitt i april 1944 avlämnade betänkande med förslag till lag om allmän sjukförsäkring m. m. (SOU 1944:15) spørgsmålet om besvärsrätten i sjukförsäkringsärenden. Kommittén erinrade om att frågor rörande sjukkasseverksamheten för det dåvarande prövades hos pensionsstyrelsen, vars beslut kunde överklagas hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten. Kommittén föreslog att besvär över sjukkassas beslut avseende sjukförsäkringen skulle få föras hos tillsynsmyndigheten och att denna skulle bli sista instans. Förslaget innebar sålunda att frågor rörande sjukförsäkringen icke skulle få dragas inför Kungl. Maj:ts prövning.

Kommitténs förslag var icke enhälligt på denna punkt. Två ledamöter ansåg att möjlighet borde föreligga att överklaga även tillsynsmyndighetens beslut. Enligt dessa ledamöter borde sådana besvär få anföras hos försäkringsrådet, dock skulle tillsynsmyndigheten vid avgöranden av besvär i ärenden, där fråga vore om angelägenhet av allenast ringa ekonomisk betydelse eller eljest av mindre vikt, förordna att dess beslut ej finge överklagas.

I proposition nr 312 till 1946 års riksdag, vari förslag till lag om sjukförsäkring, m. m. förelades riksdagen, uttalade *föredragande departementschefen, statsrådet Möller*, i besvärfrågan bl. a. följande.

Mot kommitténs förslag att göra tillsynsmyndigheten till sista instans för prövning av frågor av förevarande art har i yttrandena framkommit åtskillig kritik. På sätt i yttrandena anförts torde rätten till sjukhjälp ofta vara av stor ekonomisk betydelse för den enskilde. Vidare är att märka, att enligt förslaget tillsynsmyndigheten skall ha att genom råd och anvisningar dirigera sjukkassornas verksamhet. Det ligger då nära till hands att antaga att tillsynsmyndigheten vid besvärspövningen kan känna viss bundenhet. Tillvaron av en överinstans torde ock medföra större garantier att spørgsmål av mera principiell art ägnas en noggrann prövning. Den i förevarande hänseende framkomna kritiken finner jag fördenskull böra beaktas; och jag finner alltså att möjlighet bör tillskapas för vederbörande att få frågor av förevarande art prövade av en högre instans.

Vad beträffar spørgsmålet, hos vem klagan över tillsynsmyndighetens beslut bör föras, synes det särskilt under de första åren efter lagens ikraftträdande vara av vikt att chefen för socialdepartementet blir i tillfälle att följa tillämpningen av lagen. Jag förordar därför, att besvär över tillsynsmyndighetens beslut skola, efter föredragning av nämnda departementschef, avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Det torde emellertid ej vara lämpligt eller påkallat med en obegränsad besvär rätt över tillsynsmyndighetens beslut. Endast fråga, där utgången av ärendet kan antagas vara av synnerlig betydelse för parten eller där skiljaktiga meningar yppats hos tillsynsmyndigheten, bör få dragas under Kungl. Maj:ts prövning. Därvid torde det få överlämnas till tillsynsmyndigheten att med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet avgöra huruvida den förra betingelsen för överklagande föreligger eller ej.

Tredje särskilda utskottet, som behandlade propositionen i sitt utlåtande nr 1 år 1946, gjorde icke någon erinran mot förslaget i denna del. *Riksdagen* godkände utlåtandet, såvitt nu är i fråga.

Enligt intill den 1 januari 1948 gällande bestämmelser ägde enskild sakägare ej föra talan mot pensionsstyrelsens beslut i ärende rörande pension. Justitiekanslern eller efter dennes medgivande kommun, pensionsnämnds ordförande och pensionsstyrelsens ombud ägde — i likhet med vad som är fallet enligt nu gällande bestämmelser — söka ändring i styrelsens beslut. Dessa mål prövades av regeringsrätten.

Genom vissa vid 1947 års riksdag beslutade ändringar i lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering infördes de nu gällande bestämmelserna om rätt för enskild sakägare att hos Konungen anföra besvär över pensionsstyrelsens beslut.

I *proposition nr 50 till 1947 års riksdag*, varigenom förslaget till ändringarna i folkpensioneringslagens besvärsmålsbestämmelser förelades riksdagen, hänvisade *föredragande departementschefen, statsrådet Möller*, till att i den nya lagen om allmän sjukförsäkring införts möjlighet att i viss omfattning hos Kungl. Maj:t överklaga tillsynsmyndighetens beslut och att han därvid som ett skäl att förlägga prövningen av besvärärendena till Kungl. Maj:t i statsrådet anfört, att det särskilt under de första åren efter den nya lagens ikraftträdande kunde vara av vikt att chefen för socialdepartementet bleve i tillfälle att följa tillämpningen av lagen. Vad sålunda anförts, yttrade departementschefen vidare, syntes honom i allt väsentligt äga motsvarande tillämpning i ärenden angående folkpension.

I *proposition nr 317 till 1947 års riksdag* föreslogs sedermera bl. a. att mål angående folkpensionering m. m. icke längre skulle prövas av regeringsrätten utan av Kungl. Maj:t i statsrådet. I propositionen hänvisade *föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg*, till att chefen för socialdepartementet vid behandlingen i statsrådet av ändringarna i folkpensioneringslagen m. m. ansett, att besvär över pensionsstyrelsens beslut i ärenden angående folkpension m. m. borde prövas av Konungen i statsrådet, samt uttalade, att han anslutit sig till denna uppfattning.

Propositionen nr 317 behandlades av *andra lagutskottet* i dess utlåtande nr 48 år 1947. I utlåtandet behandlades jämväl två i anledning av propositionen väckta likalydande motioner, I: 363 och II: 521, i vilka hemställes om sådan ändring i det genom propositionen framlagda lagförslaget, att besvär i mål angående folkpensionering, särskilda barnbidrag och bidrag till änklingar och änkor med barn komme att upptagas och prövas av regeringsrätten. Utskottets majoritet föreslog, med avstyrkande av propositionen i nu ifrågavarande del, att mål angående folkpensionering, bidrag till änkor och änklingar med barn och barnbidrag skulle tillhöra regeringsrättens prövning, samt anförde bl. a.:

Enligt utskottets mening ha tillräckliga skäl icke anförts för avsteg från de hittills tillämpade principerna för fördelning av besvärsmål mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten. Hänsyn till regeringsrättens

arbetsbörda och önskvärdheten av att mål angående folkpensionering, barnbidrag och bidrag till änkor och änklingar med barn snabbt avgöras, kunna måhända dock motivera att målens prövning flyttas från regeringsrätten till Kungl. Maj:t i statsrådet. Härom kräves närmare utredning. Måhända skulle emellertid den lämpligaste lösningen av frågan vara inrättandet av en socialförsäkringsöverdomstol, som då skulle kunna vara högsta instans även för de mål, varom här är fråga.

Enligt utskottets mening har det sociala reformarbetet nu fortskridit så långt, att inrättandet av en för olika socialförsäkringsgrenar gemensam högsta prövningsinstans bör allvarligt övervägas. En utredning av denna fråga bör ske snarast möjligt. I avbidan på resultatet av utredningen synes regeringsrätten fortfarande böra vara högsta instans för här ifrågavarande mål.

I en vid utskottets utlåtande fogad *reservation* hemställde sex av utskottets ledamöter om bifall till propositionens förslag, såvitt nu är i fråga, och anförde bl. a. följande.

Frågan om vilken myndighet som skall vara högsta instans i dessa mål är av stor betydelse. Skäl kunna anföras både för regeringsrätten och för Kungl. Maj:t i statsrådet som högsta instans. Ur flera synpunkter skulle måhända den lämpligaste lösningen av frågan vara inrättandet av en socialförsäkringsöverdomstol, som då skulle kunna vara högsta instans även för de mål, varom här är fråga. Enligt utskottets mening har det sociala reformarbetet nu fortskridit så långt, att inrättandet av en sådan prövningsinstans bör allvarligt övervägas. En utredning av denna fråga bör ske snarast möjligt. I avbidan på resultatet av utredningen synes Kungl. Maj:t i statsrådet från och med den 1 januari 1948, såsom föreslås i propositionen, böra vara högsta instans beträffande ifrågavarande mål.

Riksdagen beslöt i enlighet med reservanternas hemställan. I skrivelse den 17 juli 1947, nr 496, anhöll riksdagen om den föreslagna utredningen.

Vid 1950 års riksdag behandlades två motioner, I: 94 och II: 70, vari hemställdes, att riksdagen skulle besluta om sådan ändring av 37 § lagen om folkpensionering att enskild klagande utan pensionsstyrelsens medgivande måtte få rätt att vända sig till Kungl. Maj:t i berörda frågor. I utlåtande nr 10 år 1950 avstyrkte *andra lagutskottet* motionerna. Utskottet hänvisade bl. a. till att frågan om en ändring av de nu gällande besvärreglerna i folkpensioneringslagen torde komma att bli föremål för förnyat övervägande i samband med frågan om inrättandet av en för olika socialförsäkringsgrenar gemensam högsta prövningsinstans. I samma utlåtande behandlade utskottet två motioner, I: 175 och II: 209, vari hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående inrättande av en dylik högsta prövningsinstans. Utskottet hänvisade beträffande denna fråga till riksdagens år 1947 avlåtna ovan anmärkta skrivelse i ämnet och hemställde, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. *Riksdagen* beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Även vid 1952 års riksdag väcktes motioner med yrkanden att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle hemställa om utredning rörande frågan om inrättandet av en socialförsäkringsdomstol.

Andra lagutskottet, som behandlade motionerna i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 18 år 1952, hänvisade i utlåtandet till riksdagens år 1947 gjorda framställning till Kungl. Maj:t samt till den då pågående socialförsäkringsutredningens arbete, avseende frågan om en samordning mellan den obligatoriska sjukförsäkringen och den obligatoriska olycksfallsförsäkringen. Utskottet uttalade, att enär utredning av det ifrågakvarande spörsmålet torde vara att förvänta, någon framställning till Kungl. Maj:t icke syntes erforderlig, samt avstyrkte motionerna.

Vid 1952 års riksdag framlades även en proposition nr 215 med förslag till lag angående ändring i folkpensioneringslagen. I anledning av propositionen väcktes motioner, I: 491 och II: 653, vari yrkades sådan ändring i folkpensioneringslagen att besvär över pensionsstyrelsens beslut skulle få föras utan att särskilt medgivande behöfve inhämtas samt att målen skulle prövas av regeringsrätten i stället för av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Sammansatt stats- och andra lagutskott, som behandlade propositionen och motionerna, avstyrkte motionerna i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 5 år 1952 och anförde bl. a.:

Såsom framhölls i andra lagutskottets ovan omförmälda utlåtande nr 10 till 1950 års riksdag synes den nuvarande ordningen i fråga om rätten att föra talan mot pensionsstyrelsens beslut icke fullt tillfredsställande. För den enskilde sakägaren kan det synas egendomligt, att han icke får fullfölja talan mot ett beslut av pensionsstyrelsen utan att först ha fått styrelsens medgivande. Det torde därför framstå som ett befogat önskemål att kunna undvika dylika begränsningar i besvärsrätten. Viss begränsning läter emellertid ännu så länge vara ofrånkomlig. De skäl, som återropades av andra lagutskottet i nämnda utlåtande mot att företaga en ändring av fullföljdsreglerna innan ställning tagits till frågan om införandet av en för olika socialförsäkringsgrenar gemensam högsta prövningsinstans, finner utskottet alltjämt bärande. Härtill kommer, att frågan om det administrativa besvärsförfarandet i sin helhet är föremål för utredning av särskilda sakkunniga, besvärssakkunniga. I frågans nuvarande läge kan utskottet därför icke förorda någon ändring av bestämmelserna angående rätt att fullfölja talan mot pensionsstyrelsens beslut.

Då målen angående folkpensionering m. m. år 1947 överflyttades från regeringsrätten till Kungl. Maj:t i statsrådet återropades såsom skäl därför, att det särskilt under de första åren efter den nya folkpensioneringslagens ikraftträdande vore av vikt att chefen för socialdepartementet bleve i tillfälle att följa tillämpningen av lagen. Denna motivering — om vilken delade meningar rådde redan 1947 — måste efter hand anses ha förlorat i styrka. Då emellertid jämväl denna fråga äger nära samband med det ovan berörda spörsmålet om inrättande av en högsta prövningsinstans för alla socialförsäkringsärenden, anser sig utskottet icke nu böra tillstyrka någon ändring av det nuvarande förfarandet.

I motionen II: 155 vid 1954 års riksdag yrkades sådan ändring i 2 § regeringsrättslagen, att mål angående folkpensionering, bidrag till änkor och änklingar med barn samt barnbidrag skulle, såvitt besvär i dessa mål finge fullföljas till Kungl. Maj:t, avgöras av regeringsrätten i stället för av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Andra lagutskottet behandlade motionen i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 49 år 1954. Utskottet hänvisade i utlåtandet till att chefen för justitiedepartementet, efter bemyndigande den 22 oktober 1954, tillkallat en särskild sakkunnig att verkställa en översyn av fördelningen av besvärsmål mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten. Utskottet förutsatte, att vid denna översyn komme att förutsättningslöst prövas huruvida de i motionen avsedda målen borde överflyttas till regeringsrätten. Med riksdagens ställningstagande till den föreslagna lagändringen borde därför enligt utskottets mening anstå i avvaktan på utredningens resultat. Utskottet avstyrkte motionen.

1954 års riksdag hade även att taga ställning till i propositionen nr 208 framlagda förslag angående det administrativa handhavandet av sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna m. m. *Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng*, anförde beträffande besvärifrågan bl. a. följande.

Vid tillkomsten av lagbestämmelsen rörande klagorätt över tillsynsmyndighetens beslut i sjukförsäkringsfrågor anförde min företrädare i ämbetet, att det särskilt under de första åren efter lagens ikraftträdande syntes vara av vikt att chefen för socialdepartementet blev i tillfälle att följa tillämpningen av lagen. Han förordade därför, att besvär över tillsynsmyndighetens beslut skulle, efter föredragning av nämnda departementschef, avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet. Detta blev även riksdagens beslut. Även om denna fråga genom sjukförsäkringens samordning med yrkesskadeförsäkringen kommit i ett något förändrat läge föreligger enligt min mening inte tillräckliga skäl att nu frångå statsmakernas år 1946 intagna ståndpunkt i förevarande avseende. Den olägenhet, som ligger däri att med den lagfasta ordningen sjuk- och yrkesskadeförsäkringsärenden kommer att i sista hand handläggas av olika myndigheter, torde väsentligen kunna elimineras genom att Kungl. Maj:t inforrdar yttranden från försäkringsrådet i frågor som även är av betydelse för tillämpningen av yrkesskadeförsäkringslagen. Vidare torde det, särskilt under tiden närmast efter ikraftträdnadet av den nya yrkesskadeförsäkringslagen, inte vara lämpligt att ytterligare utöka försäkringsrådets arbetsbörda. Jag förordar alltså, att någon ändring inte nu göres i sjukförsäkringslagens besvärbestämmelser.

Propositionen behandlades av *statsutskottet* i dess av riksdagen godkända utlåtande nr 194 år 1954. Utskottet hade därvid även att taga ställning till ett i motionen II: 711 framställt yrkande att riksdagen måtte begära förslag bl. a. om att försäkringsrådet skulle bli högsta instans för båda försäkringsgrenarna. Utskottet framhöll i denna fråga bl. a. följande.

Ehuru utskottet anser att skäl kan anföras för motionärernas synpunkter i besvärifrågan, finner utskottet det dock i likhet med departementschefen vara av avgörande vikt, att denne särskilt under den första tiden efter sjukförsäkringslagens ikraftträdande blir i tillfälle att närmare följa tillämpningen av lagen. Utskottet anser sig därför böra tills vidare tillstyrka det senare alternativet som överensstämmer med den av 1946 års riksdag intagna ståndpunkten och som innebär att besvär i sjukförsäkringsfrågor i sista hand skall avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Utskottet

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår må i ärenden rörande pension enskild sakägare fullfölja talan mot pensionsstyrelsens beslut endast om pensionsstyrelsen lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas om vid ärendets behandling inom styrelsen uttalats avvikande mening och i övrigt efter prövning enligt i folkpensioneringslagen närmare angivna grunder. Fullföljd talan prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Samma bestämmelser gäller för ärenden enligt lagen om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn ävensom enligt lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn.

Beträffande riksförsäkringsanstaltens beslut i ärenden rörande sjukförsäkring gäller på motsvarande sätt, att talan må fullföljas endast under förutsättning att anstalten lämnat tillstånd därtill. Fullföljdstillstånd skall lämnas om någon av dem, som inom anstalten deltagit i behandlingen av ärendet, uttalat avvikande mening, eller om anstalten finner utgången av ärendet vara av synnerlig betydelse för part. Även i dessa ärenden prövas talan av Kungl. Maj:t i statsrådet.

I samtliga nu förevarande motioner framställs erinringar mot att pensionsstyrelsen resp. riksförsäkringsanstalten, om enighet om beslutet föreläggat, själv äger bestämma om den enskilde sakägaren skall få fullfölja talan mot beslutet eller ej. Detta betecknas i motionen II: 210 som en anomaly, och i motionerna I: 171 och II: 200 framhålles, att denna ordning synes föga överensstämmande med kravet på rätt och billighet. I motionen II: 210 framställs yrkande om skyndsamt utredning och förslag till sådana lagändringar att talan i förevarande ärenden må kunna fullföljas utan tillståndsprövning. Även i motionerna I: 171 och II: 200 hemställs om en snabb utredning i fråga om besvärsrätten i dessa ärenden. I sistnämnda motioner uttalas, att talan borde få fullföljas utan tillståndsprövning. Skulle detta av praktiska skäl ej vara genomförbart borde prövning av frågan om fullföljdstillstånd företagas antingen av den myndighet, till vilken talan skall fullföljas, eller i annan lämplig ordning.

I motionen II: 210 hemställs vidare om utredning och förslag till sådana lagändringar att talan i sjukförsäkrings- och pensionsärenden skall få föras hos domstol i stället för hos Kungl. Maj:t i statsrådet. Även i motionerna I: 171 och II: 200 framhålles att den begärda utredningen borde överväga till vilken instans de ifrågavarande ärendena skall fullföljas och således icke vara bunden vid den förutsättningen att besvären skall prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Beträffande det i motionerna i första hand aktualiserade spörsmålet om tillståndsprövning är utskottet ense med motionärerna om att den nu gällande ordningen, enligt vilken pensionsstyrelsen resp. riksförsäkringsanstalten — med undantag för vissa särskilt angivna fall — själv har att pröva, huruvida talan mot dess beslut må fullföljas, icke kan anses tillfreds-

ställande. Beviljandet av folkpension m. m. är i det stora flertalet fall en fråga av synnerlig vikt för den sökande, och även när det gäller sjukförsäkring kan det för den enskilde ofta vara betydelsefullt att kunna överklaga tillsynsmyndighetens beslut. För sökanden måste det framstå som egenomligt att samma myndighet, som avslagit hans ansökan, jämväl har att pröva om talan mot beslutet skall få fullföljas. En dylik bestämmelse synes kunna skapa misstro hos den enskilde sakägaren. Även om några missförhållanden på detta område icke försports, kan dock mot den nu rådande ordningen ur principiell synpunkt resas så tungt vägande invändningar att det för utskottet framstår som angeläget att frågan hur besvär förfarandet i dessa ärenden lämpligen bör anordnas blir föremål för utredning.

Problemet om fullföljdstillstånd bör, såsom motionärerna även antytt, icke bedömas fristående från frågan vilken myndighet, som skall vara högsta instans i dessa ärenden. Till stöd för att ärendena i sista hand skall prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet har tidigare åberopats önskvärdheten av att chefen för socialdepartementet under de första åren efter ikraftträdandet av den nya lagstiftningen bleve i tillfälle att följa lagarnas tillämpning. Vad gäller folkpensioneringen synes detta skäl numera äga mindre tyngd, och även såvitt angår sjukförsäkringen har till följd av samordningen mellan sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen denna fråga kommit i ett något förändrat läge. I fråga om sistnämnda båda försäkringsgrenar må här särskilt framhållas att med nuvarande ordning fall kan uppkomma, då samma problem blir föremål för avgörande i sista instans än av Kungl. Maj:t i statsrådet och än av försäkringsrådet. Det synes utskottet numera icke kunna åberopas några bärande skäl för att i avbidan på ytterligare erfarenheter i fråga om sjukförsäkrings- och pensionsärendena dröja med en utredning beträffande de här berörda spörsmålen.

Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om vissa uttalanden vid 1954 års riksdag i samband med behandlingen av propositionen med förslag angående det administrativa handhavandet av sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna m. m. I sitt av riksdagen godkända utlåtande, nr 194, förutskickade statsutskottet — i anslutning till uttalanden av föredragande departementschefen — att, sedan någon tids erfarenhet vunnits av samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna, frågan om yrkesskadeförsäkringens framtida organisation och tillsynen över sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna skulle bliva föremål för ytterligare utredning. I anslutning till uttalande i propositionen underströk statsutskottet även angelägenheten av att en översyn av de för försäkringsrådet gällande handläggningsreglerna komme till stånd i syfte att förenkla arbetsformerna.

Utskottet har ovan framhållit att frågan om fullföljdstillstånd i sjukförsäkrings- och pensionsärenden icke bör bedömas fristående från frågan om instansordningen i dessa ärenden. Sistnämnda fråga är i sin tur en del av det vidare spörsmålet om inrättande av en för olika socialförsäkringsgrenar gemensam högsta prövningsinstans. I skrivelse den 17 juli 1947, nr 496, har riksdagen anhållit att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning

om inrättandet av en dylik prövningsinstans samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Frågan om utredning är för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Det torde med hänsyn till det ovan anförda kunna övervägas om icke en utredning av de av utskottet ovan i utlåtandet berörda spörsmålen bör ske inom ramen för den utredning, varom riksdagen sålunda redan anhållit. Utskottet har beaktat att frågan om inrättandet av en gemensam högsta socialförsäkringsdomstol även äger samband med frågan om en allmän pensionsförsäkring, aktualiserad genom det av pensionsutredningen i september innevarande år framlagda betänkandet med förslag i ämnet. Det är givetvis ett intresse att de frågeställningar på förevarande område, som en framtida lösning av pensionsförsäkringsfrågan kan giva upphov till, i möjligaste mån uppmärksammas av en utredning rörande inrättandet av en högsta socialförsäkringsdomstol. Ovissheten om på vilket sätt pensionsförsäkringsfrågan kan komma att lösas bör dock enligt utskottets mening icke föranleda till att en utredning avseende i utlåtandet berörda frågor uppskjutes på obestämd tid. Utskottet vill särskilt framhålla att det även efter det frågan om pensionsförsäkring bringats till sin lösning kan föreligga många och betydelsefulla spörsmål på socialförsäkringarnas område — i synnerhet samordningsproblem av skilda slag — som ännu återstår att lösa. Med hänsyn till det sagda synes det utskottet som om tidpunkten nu vore inne för en utredning av de ovan i utlåtandet berörda frågorna.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet ovan anført;
- 2) att motionerna I: 171 och II: 200 samt II: 210, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 november 1955

På andra lagutskottets vägnar:

EDVIN JACOBSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson, fru Svenson, herrar Huss, Magnusson, Grönkvist och fru Hamrin-Thorell;

från andra kammaren: herr Jacobsson i Tobo, fru Västberg, herr Hagård, fru Sandström, herrar Carlsson i Bakeröd, Svensson i Göteborg, fröken Sandell och herr Fredriksson.